

SOSYAL BÜTÇENİN POLİTİK EKONOMİSİ: EGE BÖLGESİ ÖRNEĞİ

The Political Economy Of Social Budget: The Case Of Egean Region

Atıf / Citation

Toktay, M. & Tekeli, R. (2024). Sosyal Bütçenin Politik Ekonomisi: Ege Bölgesi Örneği. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 42-66.

Müjde TOKTAY

Yüksek Lisans Öğrencisi,
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Maliye Bölümü,
AYDIN/TÜRKİYE,
mujdetoktay04@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-5551-7432

Recep TEKELİ

Prof Dr,
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Maliye Bölümü,
AYDIN/TÜRKİYE
rtekeli@adu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0001-6403-9383

Araştırma & Yayın Etiği

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiş, iThenticate yazılımı ile taranmış, araştırma yayın ve etiğine aykırılık edilmemiştir.

Research & Publication Ethics

This article was reviewed by at least two referees, a similarity report was obtained using iThenticate, and compliance with research/publication ethics was confirmed.

Copyright ©

Politik Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar
Merkezi, Sakarya/TÜRKİYE

Center for Political, Economic and Social
Research, Sakarya/TURKEY

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Article Type: Research Article
Geliş Tarihi: 02.03.2024
Kabul Tarihi: 02.08.2024
Yayın Tarihi: 13.07.2024

CC BY-NC 4.0

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial License altında lisanslanmıştır.

This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Bu araştırma makalesi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye ve Vergi Uygulamaları Anabilim Dalında yapılan "Sosyal Bütçenin Politik Ekonomisi: Ege Bölgesi Seçilmiş İlçe Belediyeleri Örneği" başlıklı 2023-YL-172 nolu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Sosyal Bütçenin Politik Ekonomisi: Ege Bölgesi Örneği

Özet

Sosyal bütçe devletin sosyal konulara verdiği öneme bütçesi dahilinde hizmet eden bir plandır. Gelir ve harcama tarafıyla bir refah bütçesi olarak da ifade edilen sosyal bütçenin sosyal politikalarla uyum içinde olma zorunluluğu vardır. Sosyal politika uygulamalarını yürütmekle görevli olan birimlerden biri de yerel yönetimlerde en önemli yere sahip olan belediyelerdir. Belediyelerin sosyal politikaları hayatı geçirmesi ile sosyal belediyeciliğin önemi ortaya çıkmıştır. Son yıllarda giderek önemli hale gelen sosyal belediyecilik ile belediyeler sosyal hizmet ve faaliyetleri yürüterek toplumun ortak ihtiyacını giderme görevini üstlenmişlerdir. Sosyal belediyecilik adı altında sosyal politikaların uygulanmasına ilişkin yapılan harcamalar ve bu harcamaların gerçekleştirilmesi için gerekli kaynaklar bir bütün halinde sosyal bütçe ile ölçülmektedir. Belediyelerde her dönem yaşanan parti değişikliği nedeniyle sosyal belediyecilik kapsamında uygulanan sosyal politikalar değişebilmektedir. Bu çalışmanın amacı yerel yönetimlerin sosyal bütçe faaliyetlerini yürütme konusunda parti politikalarının ne derece etkili olduğunu açıklamaktır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için belediyelerin faaliyet raporlarından veriler toplanarak excel programında analiz edilmiştir. Sosyal bütçenin yerel düzeyde politik açıdan ele alınması çalışmanın özgün değerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bütçe, Sosyal Politika, Sosyal Belediyecilik, Yerel Yönetimler.

Abstract

Social budget is a plan that serves the importance the state attaches to social issues within its budget. The social budget, which is also expressed as a welfare budget in terms of income and expenditure, must be in harmony with social policies. One of the units responsible for carrying out social policy practices is the municipalities, which have the most important place in local governments. The importance of social municipalism has emerged as municipalities implemented social policies. With social municipalism, which has become increasingly important in recent years, municipalities have undertaken the task of meeting the common needs of the society by carrying out social services and activities. Expenditures made for the implementation of social policies under the name of social municipalism and the resources required to realize these expenditures are measured as a whole by the social budget. Social policies implemented within the scope of social municipalism may change due to party changes in municipalities every period. The aim of this study is to explain how effective party policies are in carrying out social budget activities of local governments. To achieve the purpose of the study, data were collected from the activity reports of the municipalities and analyzed in the Excel program. Addressing the social budget from a political perspective at the local level reveals the unique value of the study.

Keywords: Social Budget, Social Policy, Social Municipalism, Local Governments.

JEL Codes: E20, E62, E64

Giriş

Günümüz sosyal devlet anlayışının bir sonucu olarak devlet toplum ile arasındaki sosyal bağı sağlamaktan, bireyleri toplumsal risklere karşı korumaktan ve onlara insan onuruna yakışır bir refah ortamı sağlamaktan sorumlu tutulmaktadır. Sosyal devletler toplumun tüm kesimlerine yönelik faaliyetlerini sosyal politikalar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Sosyal politika uygulamaları günümüzde hem merkezi yönetim hem yerel yönetimler tarafından birlikte yürütülmektedir. Yerel yönetim birimi olan belediyelerin sosyal politikaları hayata geçirerek toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılaması sosyal belediyeçilik adı altında kavramsallaşmaktadır. Belediyeler sosyal belediyeçilik kapsamında günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çeken yoksul ve muhtaç bireylere destek sağlama; kültür, eğitim, sağlık alanlarında sosyal faaliyet ve hizmet yürütme görevlerini yerine getirmektedirler. Belediyelerin bu görevleri yerine getirilmesi için kullandıkları en önemli araç ise sosyal bütçedir. Sosyal belediyeçiliğin somut bir yansıması olan sosyal bütçede yer alan sağlık, eğitim, sosyal yardım, sosyal güvenlik ile dezavantajlı kesimlerin iyileştirilmesi sağlanarak bunların miktarlarına özgü parlamenterlere bilgi verilmektedir. Bu noktada ekonomi bilimi ile siyaset bilimini bir araya getiren politik ekonomi kavramı önem kazanmaktadır. Politik ekonomi ile devletin ekonomi içerisindeki görevi saptanır, düzenlenir ve yorumlanır. Ülkemizde her beş yılda bir yapılan yerel seçimlerde belediyelerde görülen parti değişiklikleri sebebiyle karar alıcıların uyguladıkları sosyal politikalar değişebilmektedir ve burada parti politikalarının etkisinin üzerinde durulmalıdır.

Çalışmada Ege bölgesinin seçilmiş ilçe belediyeleri sosyal bütçe uygulamaları bağlamında politik açıdan değerlendirilmiş ve harcamalar ilçe belediyelerinin siyasi kimlikleri ile ayrıştırılarak hangi siyasi partinin öne çıktığı ortaya konmuştur. Bu kapsamda temel amaç, sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütme hususunda parti politikalarını ne derece etkili olduğunu tespit etmektir. Çalışma Ege bölgesinin Aydın, Denizli, Muğla ve Manisa illerini kapsamaktadır. Bu bağlamda nicel araştırma yöntemlerinden ikincil veriler tercih edilmiş ve ilgili belediyelerin faaliyet raporlarından fonksiyonel, ekonomik ve kurumsal bütçe uygulama sonuçlarına ait veriler excel programından faydalanılarak analiz edilmiştir. Böylece ilçe belediyelerinin sosyal harcamaları ile siyasi partileri birleştirilerek durum değerlendirmesi yapılmıştır. Literatürde belediyelerin sosyal harcamaları ile siyasi kimliklerini ilişkilendiren bir çalışma mevcut olmadığından sosyal bütçenin politik açıdan ele alınarak parti politikalarının etkisinin incelenmesi çalışmanın literatüre katkısını oluşturmaktadır.

1. Sosyal Bütçe ve Politik Ekonomi: Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde bireylerin toplumda dezavantajlı olduğu durumları iyileştirme bakımından büyük öneme sahip olan sosyal bütçe ve devletin ekonomiyi başarılı bir biçimde yönetebilmesi açısından önem arz eden politik ekonomi konularına değinilecektir. Sosyal bütçe konusunda bütçe kavramı, sosyal bütçenin çeşitli tanımları, amaçları, gelir ve harcama yönü ele alınacaktır. Politik ekonomi konusunda ise politik ekonominin ortaya çıkışı ve çeşitli tanımlarından bahsedilecektir.

1.1. Sosyal Bütçe

Bütçe kavramının kökeni Latince 'bulga' kelimesinden gelmekte, İngilizce karşılığı ise 'budget' kelimesinden gelerek para torbası, çekmece, kamu cüzdanı ve küçük deri çanta anlamlarını ifade etmektedir (Özcan, 2016: 69). Yasal tanımına baktığımızda 5018 sayılı kanunda Belirli bir

dönemi içeren gelir ve gider tahminleri ve tahminlerin uygulanmasına dair konuları işaret eden ve uygun usullerle yürürlüğe konulan belge olarak tanımlanmaktadır (5018 Sayılı Kanun, md.3). Bütçe ile vatandaşın alacağı hizmetler ve ödeyeceği yükümlülükler temsil edilmektedir.

Bütçe ve sosyal kelimelerini bir araya getiren sosyal bütçe kavramı “bütçede yer alan eğitim, sağlık, sosyal yardım ve sosyal güvenlik harcamalarının yoksulluk, gelir dağılımı, istihdam, eşitlik ve sosyal içerme ölçütlerinin gözetilerek iyileştirilmesi ve bu iyileştirmelerden kadınlar, çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler ve işsizler gibi dezavantajlı grupların etkilenmesini hedefleyen bir yaklaşım” olarak tanımlanmaktadır (Şeker, 2011: 22).

Özcan (2014: 100) sosyal bütçeyi maliye politikası amaçlarının sosyal yönünü ortaya çıkararak bireylerin ekonomik, sosyal, psikolojik ve fizyolojik bakımdan yaşam standartlarını arttırmayı hedefleyen ve bu nedenle sosyal adalet, sosyal gelişme, sosyal barışa fayda sağlayan bütçeleme olarak ifade etmektedir. Koç’a (2019: 53) göre sosyal bütçe maliye politikasının araçlarından faydalanarak belirli bir planı kapsayan kamusal gelir ve harcamaların toplumun refahını arttırma, yoksulluğa çözüm üretme, gelir dağılımında adaleti sağlama ve sosyal grupları bağdaştırma amaçlarını gerçekleştiren bütçe sistemi olarak tanımlanmaktadır. Bu ifadelerden yola çıkarak sosyal bütçeyi; maliye biliminin sosyal tarafını meydana getiren bir alt dalı olarak bireyin toplumda dezavantajı olduğu durumları iyileştirme ve toplumda barış, adalet, gelişme, bütünleşme gibi öğeleri sağlama amacına devlet bütçesi içinde hizmet eden plan olarak ifade edilebilir.

Sosyal bütçe alanında literatüre önemli katkı sağlayan yazarlar 2000 yılında yayınladıkları "Social Budgeting" eseri ile Wolfgang Scholz, Michael Cichon ve Krzysztof Hagemeyer adlı yazarlardır. Bu yazarlar sosyal bütçeyi iki temel bileşen üzerinde ayırmaktadır. İlk bileşen istatistiksel temeldir. İstatistiksel temel, gelirlerin metodolojik olarak tutarlı bir biçimde derlenmesini ve bir ülkenin sosyal koruma sisteminin geçmişte belirli bir dönemde yaptığı harcamaları incelemektedir. Scholz’a göre bu bileşen sosyal muhasebe sistemidir ve bu sistem sosyal harcamaları geleceğe yansıtan model olarak görülmektedir. İkinci bileşen gelir gider tahminidir. Diğer adıyla bütçe projeksiyonu olan bu bileşen topluma ve ekonomiye yön veren bir araçtır (Hagemeyer ve Scholz, 2021: 321-322; Hove vd., 2011: 4).

Sosyal bütçenin amaçları sosyal amaçlar ve ekonomik amaçlar olarak iki grupta toplanmaktadır. Sosyal amaçlar grubunda sosyal adalet, sosyal barış, sosyal denge, sosyal gelişme, sosyal demokrasi ve sosyal bütünleşme kavramları yer almaktadır. Ekonomik amaçlar ise adil gelir dağılımını sağlamak, yoksullukla mücadele etmek, işsizlikle mücadele ederek istihdam yaratmak, dezavantajlı kesimlere yönelik politika üretmek, sürdürülebilir kalkınma amacı olarak sınıflandırılmaktadır (Özcan, 2016: 89).

Sosyal bütçenin gelir ve harcama yönleri bulunmaktadır. Gelir yönü aşağıda yer alan harcamaları finanse etmek adına kullanılan tüm kaynakları içine almaktadır. Gelirlerden en önemlileri yatırım gelirleri, vergiler ve sosyal güvenlik katkı paylarıdır. Bu yönler ülkeden ülkeye değişiklik göstermekte fakat sosyal bütçede temsil edilen temel unsurlar yer almaktadır. Harcama yönündeki temel unsurlar ise şu şekildedir (Cichon vd., 2000: 195):

- İstihdamla ilgili sosyal güvenlik harcamaları: emekli maaşları, işsizlik yardımları, sağlık hizmetleri.

- Sosyal koruma harcamalarına ilişkin özel sektör/ toplu sözleşmeler: mesleki emeklilik, işletmeye dayalı diğer sosyal yardımlar.

- Kamu tarafından finanse edilen sosyal koruma harcamaları: sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri, aile yardımları.

Bütçenin modern fonksiyonları ile ilişkili olan sosyal bütçenin çalışma alanı genişler ve genişlemeye devam etmektedir. Sosyal bütçe sosyal amaçlara ve ekonomik kriz gibi ortaya çıkan zorluklara yanıt vermekle birlikte devletin başarısızlıklarını incelemeye çalışan birçok yenilikçi girişimi kapsamaktadır. Böylece hem hesap verebilirliği arttırmaya yardımcı olmakta hem de sosyal bütçelere özgü talebi belirten sivil toplum girişimlerine yoğunlaşmaktadır (Deles vd., 2010: 5). Bunun yanı sıra sosyal bütçeyle devlet, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar aracılığıyla yapılan sosyal yardımların miktarına yönelik parlamentelere bilgi verilmektedir. Dünyada dikkate değer örneği Fransa'da bütçe kanununun sonuna eklenmesi iken Türkiye'ye baktığımızda ayrı bir sosyal bütçe yer almamaktadır (Şeker, 2011: 22).

Sosyal bütçeleme, ülkenin sosyal koruma sistemi içinde hangi amaçlara yönelik kaynak tahsis edildiği ve bu kaynakların nereden geldiğini harcama ve gelir hesapları aracılığıyla belirlenmesini sağlamaktadır (Hagemeyer ve Scholz, 2021: 321). Sosyal bütçenin iki yönü bulunmaktadır. Bunlar sosyal kamusal gelir ve sosyal harcamalardır. Bu bütçelerin gelir ve harcama yönleri ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle beraber temsil edilen temel unsurlar yer almaktadır. Sosyal harcamalar kapsamındaki temel unsurlar; istihdamla ilgili sosyal güvenlik harcamaları, emekli maaşları, sağlık hizmeti, işsizlik yardımları, kamu tarafından finanse edilen sosyal koruma harcamaları, aile yardımları, sosyal hizmetler, sosyal koruma harcamalarına ilişkin özel sektör/toplu sözleşmeler, mesleki emeklilik ve işletmeye dayalı diğer sosyal yardımlardır (Cichon vd., 2000: 195). Sosyal kamusal gelir ise temel olarak bireylerden elde edilen gelirlerin subjektif nitelikler olan şahsi ve ailevi niteliklerin göz önüne alınarak mali güçleri doğrultusunda toplanmasıdır (Özcan, 2016: 135). Böylece sosyal kamusal gelir yukarıda sayılan sosyal harcamaları finanse etmek için kullanılan bütün kaynakları içermektedir. Bu kapsamda vergiler, yatırım gelirleri ve sosyal güvenlik katkı payları gibi kaynaklar yer almaktadır.

1.2. Politik Ekonomi

Politik ekonomi kavramı ekonomi ile politika kavramlarının bir araya gelmesiyle sosyal bilimlere dahil olmuştur. Ekonomi bilimi bireyi inceleyen bir bilim dalıdır. Bireyin üretici kısmını firma, tüketici kısmını hanehalkı olarak nitelendiren ekonomi bilimi toplumsal seçimlerin bütün bireylerin seçimlerini yansıttığını kabul etmektedir. Politika bilimi ise kararların seçimlerden daha fazla rol oynadığını ve bu kararların kurumsal yapı içerisindeki grupların etkileşimi sonucunda ortaya çıktığını savunan bir bilimdir (Onur, 2004: 2). İlk defa Yunanlılar tarafından bu iki bilimin ayrımı yapılmıştır. Yunan devleti sosyal ilişkileri kontrol etmeye hakim olan politikayı ekonominin üstünde tutmuş ve politika ile ilgili pek çok şey öğretmiştir (Sezgin, 2005: 139). Politik ekonomi ilk defa merkantilistler tarafından kullanılarak para ve dış ticarete önem veren bir iktisat akımı olarak doğmuştur. Merkantilistler ekonomiyi bireyi yönetme sanatı, politik ekonomiyi ise devleti yönetme sanatı olarak ifade etmişlerdir (Koç, 2018: 101; Onur, 2004: 2).

Politik ekonomi anlayışı sosyal bilimler tarihindeki en eski entelektüel yönelimlerden biri olarak farklı şekillerde tanımlanmıştır. Politik ekonomi, politik kuruluşlar ile ekonomik düzen arasındaki ilişkiyi siyaset, hukuk, sosyoloji gibi bilimlerden faydalanarak inceleyen disiplinler arası bir

alandır (Altan, 2013: 5). Başka bir tanıma göre devletin ekonomi içerisindeki görevini saptamak, yorumlamak ve düzenlemek amacıyla ekonomi ile siyaset bilimlerinin kurallarını bir araya getirmektedir (Ateş ve Gökmen, 2013: 49). Aynı zamanda karar alıcıların siyasi ortamın meydana getirdiği politik seçimleri ile seçimler sonucunda ekonomik çıktıların etkilenme derecesini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (Sezgin, 2005: 139).

Levine ve Caporaso politik ekonominin, ekonominin teknik ve yöntemlerinin siyasetin konusuna uygulanmasını içerdiğini ne sürmüşlerdir. Burada siyaset biliminin rolünün ikincil olduğunu çünkü siyaset biliminin bireylerin hareket ettikleri bağlamı tanımlarken ekonomi biliminin bireylerin davranışlarını açıkladığını savunmuşlardır. Böylece politik ekonominin en büyük görevi rasyonel ve kurumsalcı seçim açıklamalarını tekrardan bir araya getirmenin yollarını bulmasıdır (Gamble, 1995:3).

Devlet ile ülkenin ekonomisi birbiri ile yakından ilişkilidir ve bir ülkedeki ekonomik gelişmeler politik faktörlere bağlı gelişim göstermektedir. Ekonomiyi başarılı bir şekilde yönetemeyen devlet beklentiyi karşılamadığı takdirde iktidarda olma şansını riske atmaktadır. Diğer taraftan devletler çıkar gruplarının tepki göstereceği politikaları gerçekleştirmekten kaçınmaktadırlar (Sezgin, 2005: 134). Böylece politik ekonomi, ekonomi ile siyaset bilimlerinin keşiştiği noktada yer alarak her iki alanı da ilgilendiren olguları incelemektedir. Bu durumda ekonomi ve siyaset, özel sektör ve bürokrasi, devlet ve politika ikilemleri arasındaki etkileşimin elverişli şekilde açığa çıkıp çözümlenmesi amaçlanmaktadır (Aksakal, 2019: 22).

2. Sosyal Bütçenin Yerel Yansıması: Sosyal Belediyecilik

Yerel yönetimler toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamayı bir vazife olarak bilen kurumlardan biridir. Bilhassa gelişmiş olan ülkelerin çoğunda sosyal hizmetler büyük oranda yerel yönetimler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde ise yerel yönetimler arasında ilk akla gelen belediyeler; sosyal hizmetleri ve politikaları yerel mesuliyete hakim olarak gerçekleştiren ve topluma en yakın görülen kuruluşlardır. Merkezi idarenin yasal düzenlemeleri altında görev yapan belediyeler özellikle sosyal hizmetlerin üretimi ve dağıtımında önemli yere sahip olmaktadır. Belediyeler yasaların vermiş olduğu görevler haricinde bölgede yaşayan halkın sosyal sorunları ile ilgilenmektedirler (şataf ve Taşdelen, 2019: 3; Onar, 2020: 17).

Merkezi yönetimin sosyal hizmetlerin uygulama ve finansmanını büyük ölçüde yerel yönetimlere devretmesi "hizmette yerellik" ilkesini ortaya çıkarmaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler zerklik şartı'nda "subsidiarite ilkesi" ifadesi ile belirtilen bu ilke gereğince kamu hizmetlerinin sunulmasında en etkili birimler halka en yakın birimler olmaktadır. Bu sebeple hizmetlere olan talebin artmasıyla kentleşmenin meydana getirdiği sorunların çözümü ve sosyal risklere karşı önlem alınmasında etkili olan belediyelerin sosyal sorunların çözümüne ilişkin bütçelerinden ne kadar pay ayırdıklarının belirlenmesi önemlidir (Aygen, 2014: 179; Koç ve kmen, 2015: 70).

Sosyal politikaları başarılı bir şekilde gerçekleştiren belediyeler "sosyal belediye" adını almaktadırlar. Literatürde sosyal belediyeciliğe ilişkin birçok ifadenin yer almasıyla beraber en kapsamlı tanım Akdoğan'a aittir. Ona göre sosyal belediyecilik; sosyal konularda yerel yönetime düzenleme ve planlama fonksiyonu yükleyen, bu kapsamda kamu harcamalarını sağlık, eğitim, konut ve çevrenin korunması konularını içerecek biçimde sosyal amaca yönlendiren; kimsesiz ve işsizlere destek olunması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun oluşturulması ile sosyokültürel etkinlik ve çalışmaların yerine getirilebilmesi amacıyla altyapı yatırımlarının yapılması için

bilinçli politikalar üretmesini ileri süren; birey ve toplum arasında daralan sosyal adalet ve güvenliği güçlendirmeye özgü olarak yerel yönetimlere sosyal kontrol ile sosyalleştirme fonksiyonlarını yükleyen model olarak ifade edilmektedir (Akdoğan, 2002: 35'den aktaran Mermer vd., 2016: 1303).

Sosyal belediyeçilik kapsamında belediyeler kamu harcamalarını eğitim, sağlık ve kültür gibi etkinliklere yönlendirirler. Aynı zamanda işsizlik probleminin çözümüne yönelik politikalar geliştirip gerçekleştirirler; mahalli seviyede eğitim ve sağlık imkânlarının geliştirilmesine katkı sağlarlar; sosyal adaletin oluşturulmasına yardım ederler; ihtiyaç sahibi olan bireyleri maddi yönden destekleyip onların korunmalarını sağlarlar (Taşdelen ve Şataf, 2019: 4).

Sosyal belediyeçiliğin uygulamaları temel olarak sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerden oluşmaktadır. Sosyal yardımlar; asgari düzeyde dahi kendisi ile bakmakla yükümlü bulunduğu kişileri geçindirme imkanı olmayan bireylere, gereksinimleri ile uygun şekilde yapılan ve onları kendilerine yeterli duruma getirme amacı güden ayni ve nakdi yardımlardır. Bu yardımların asıl amacı yoksul bireylerin korunması yöntemiyle olası sosyal problemlerin önüne geçilmesi ve toplumsal huzurun sağlanmasıdır (Aygen, 2014: 182). Sosyal hizmetler ise toplumdaki dezavantajlı bireylere sosyal bir ortam hazırlamak adına insan onuruna yakışır durumda çevreleri ile uyumlu bir hayat devam ettirebilmeleri için sağlanan ayni ve nakdi yardımlardır (Çöpoğlu, 2014: 229). Bu hizmetlere ve harcamalara verilen ağırlığın ölçülebilmesi için faaliyet raporları, performans programları, kesin hesap cetvelleri, bütçe harcamaları içerisindeki ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırma düzeylerine başvurulmaktadır (Koç ve Ökmen, 2015: 70).

Birey, aile ve toplulukların üç ayrı kaynaktan gelen sorunları ile ilgilenen belediyelerin sosyal belediyeçilik uygulamaları bu üç kaynaktan gelen sorunların çözümü için yapılan çalışmalara aittir (Toprak ve Şataf, 2009: 19). Bu problemler toplumsal yapı ve işleyişinden oluşan ve acil müdahaleyi gerektiren işsizlik, suçluluk, dilencilik, yoksulluk ve benzeri sorunlar; insan doğasından meydana gelen çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlar; belediyelerin sınırları dahilinde ortaya çıkan afetler dolayısıyla zarar gören halkın karşılaştıkları sorunlardır (Balcılar ve Çınarlı, 2020: 126).

Sosyal faaliyetler belediyeler tarafından farklı birimler aracılığıyla ve birbirleriyle uyum içinde olmadan yürütülebilmektedir. Belediyelerin kendi hizmet ölçülerini kendilerinin veya karşılaştırma yöntemiyle belirlemesi önemli bir sorun olarak rastlanmaktadır. Sosyal belediyeçilik uygulamaları sistematik veriler kapsayacak şekilde uygulanmalıdır ve bu verileri sağlamak adına kullanılacak önemli araçlardan biri sosyal doku çalışmalarıdır (Şataf ve Toprak, 2009: 21). Sosyal doku çalışmaları; bir kentte hayatını sürdüren nüfusun tamamına hanelerde görüşme yolu ile anketle erişerek daha iyi hizmet sunulması, sunulan hizmetin ayrıntılarına erişilmesi, sosyal yapının saptanması, kentin geleceğine yön verilmesi, asıl ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi ve benzeri amaçlarıyla yapılan araştırma çalışmalarıdır. (MARKA, 2011). Belediyelerin sınırları içinde çıkarılan sosyal doku haritaları ile halkın gelir durumu, eğitim seviyesi, kültürel donanımı, yaşı ve cinsiyeti gibi bilgileri anket, kamuoyu araştırmaları, istatistik gibi araştırma ve bilgi toplama teknikleriyle ulaşılmaktadır. Böylelikle hangi kitlenin neye, nerede, ne kadar ihtiyacı olduğu konusunda ve hizmet sunumuna verimlilik, etkinlik, adalet gibi ölçütlerin ön planda olması sağlanmaktadır (Öztürk ve Gül, 2012: 213).

Ülkemizde anayasalarda ve kanunlarda yer alan sosyal düzenlemelerde sosyal belediyeçilik önemli hale gelerek yasal çerçevesi oluşturulmuştur. Sosyal belediyeçiliğin yasal çerçevesine

bakıldığında 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve on dört Büyükşehir Belediyesi'ni içine alan 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu karşımıza çıkmaktadır. Bu kanunlar yerel yönetimlere görev, yetki ve sorumluluklar yükleyerek bilhassa belediyelerin sosyal politikaları başarılı şekilde yönetebileceklerini ve böylelikle sosyal refahı yükseltici durumda olabileceklerini göstermektedir.

3. Türkiye'de Siyasi Partiler ve Sosyal Bütçe İlişkisi

Siyaset kavramı, toplumun sahip olduğu maddi kaynaklar ile manevi değerlerin otorite üzerinden dağıtılma süreci olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve Güven, 2021: 67). Siyaset kavramı yönetilen ile yönetenin karşılıklı ilişki içinde olmasını ve bu ilişkinin sürdürülmesini ortaya koymaktadır. Burada yönetici konumda olan devlet ve yönetilen konumda olan toplum arasındaki ilişkiyi düzenleyen iletişim aracı siyasi partilerdir.

Siyasi partiler 200 yıllık bir geçmişe sahiptir ve geçmişte parti sözcüğü yerine fırka sözcüğü kullanılmıştır. Parti kelimesi ülkemizde ilk olarak Cumhuriyet Halk Fırkası adının Cumhuriyet Halk Partisi şeklinde dönüştürülmesiyle bildirilmiştir (Gürel, 2020: 13). Siyasi parti kavramı da 19.yüzyılın ortalarına doğru ortaya çıkarak modern anlamda Fransız Devriminden sonra meydana gelmiştir. İlk olarak Avrupa'da daha sonra diğer ülkelerde farklı siyasi düşüncelere sahip bireyler birleşerek örgüt kurmaya ve uygulanan seçimlerde ülkelerinin yönetiminde söz sahibi olma hakkını kazanmışlardır. Türkiye'deki en eski siyasi parti 21 Mayıs 1889 yılında II. Abdulhamit'i tahttan indirmek için kurulan İttihad-ı Osmanî derneğidir ve II.Meşrutiyet'in ilanından sonra siyasi parti haline gelmiştir (Tan vd., 2015: 352).

Siyasi partiler kendi kanunlarında; Cumhurbaşkanı, milletvekili ve mahalli idareler seçimleri usulüyle, tüzük ve programlarında saptanan fikirleri yönünde çalışmalarını ve açık reklamları ile milli iradenin biçimlenmesini sağlayarak demokratik bir devlet ve toplum düzeni içerisinde ülkenin çağdaş medeniyet düzeyine erişmesi amacıyla olan ve ülke çapında faaliyette bulunmak üzere örgütlenen tüzel kişili bulunan kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu, md. 3).

Siyasi partilerin dört adet işlevi bulunmaktadır. İlk işlev iktidarı işletme, eleştirme ve denetlemedir. İkinci işlev siyasi kadrolar için adayları kararlaştırma, seçmene tanıtma ve siyasetçi yetiştirmedir ve bu işleve kısaca siyasi devşirme denilmektedir. Üçüncü işlev, toplumu oluşturan bireylerin taleplerini birleştirerek genele hitap eden bir politika üreten menfaatleri birleştirmektedir. Dördüncü işlev ise toplum ile iletişim kurma ve etkileşim sağlama işlevidir (Gürel, 2020: 19-20).

2820 sayılı kanunun 61.maddesinde siyasi partilerin gelir kaynakları sayılmıştır. Kanuna göre siyasi partilerin gelirleri milletvekillerinden alınan aidatlar; parti yayınlarının satış bedelleri; parti makbuz, kağıt ve defterlerinin temin edilmesi karşılığında alınan nakitler; parti mal varlığından sağlanan gelirler; partilerin düzenleyeceği eğlence, konser ve balo etkinliklerinden elde edilen gelirler; aday adaylarından alınan özel aidatlar; bağışlar ile devlet aracılığıyla yapılan yardımlar; bayrak, flama ve rozet satışlarından elde edilen kazançlardır.

Bütçe gelirlerinden doğrudan pay alan siyasi partilerin gelirlerinden sağlanan yardımların hukuka uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının tarafsız ve bağımsız bir mercii aracılığıyla

incelenmesinde kamuoyunun menfaati söz konusudur (Güler, 2012: 12). Partilerin mali denetimleri Anayasa Mahkemesi'nin genel kurulu tarafından yapılmaktadır (Karakoç, 2018: 87). Diğer yandan genel bütçeden finanse edilen idarelerin mali denetiminin Sayıştay tarafından yapılmasının farkı, yasa düzenleyicinin partilerin finansmanına verdiği önemi belirlemektedir (Gökçe, 2013: 70).

Siyasi partilerin geleneksel kitle iletişim araçlarında bulunmaları bütçeleriyle ilişkili olup seçim dönemlerinde kampanyalarına elverişli bütçeleri ile seçim çalışmaları için hazineden aldıkları yardımlar genel itibariyle birbirlerine eşit olmamaktadır. Kitle iletişim araçlarında daha fazla yer alıp daha etkili bir iletişim kampanyası gerçekleştiren siyasi partiler bütçesi fazla olan partilerdir (Arğın, 2019: 399). Partiler seçim kazanmak için eğitim, sağlık, ulaşım, sosyal hizmet, çevre ve kentsel dönüşüm konularında politika üretmekte ve bu politikaları kamuoyu ile paylaşmaktadırlar. Ancak bu politikalara güvenerek oy verenlerin, oy verdiği partinin seçimi kazanmasının ardından politikaları uygulanır duruma getirmemesi memnuniyetsizliğe sebep olmaktadır. Bu hususta vatandaşın demokrasinin asıl faktörlerinden olan siyasi partilere, dolayısıyla demokrasiye olan güveni sarsılabilmektedir (Gürcüoğlu, 2020: 1061).

Türkiye'de yerel seçimler, genel seçimleri kazanma yoluyla önemli bir adım olarak bilinmekte; yerel seçimleri kazanan partilerin ellerinde güç bulundurması nedeniyle diğer partilere nazaran genel seçimlere daha tedbirli oldukları rastlanmaktadır. Bu sebeple partiler oylarını arttırmak adına seçmenleri etkilemek için bazı uygulamalar gerçekleştirmektedir. Partilerin gerçekleştirecekleri politikaları kapsayan bildiri, manifesto, beyanname ve vizyon belgesi gibi belgeleri seçimden önce kamuoyuna takdim etmektedirler (Gürcüoğlu, 2020: 1061). Bir ülkede siyasi iktidar olmasına rağmen yerel yönetim sistemi nedeniyle yerel iktidarlar ve politikalar oluşmaktadır. Yerel yönetimler yönetime ve siyasete dahil olma kanallarını genişletmektedirler (Ökmen, 2005: 17). Ülkemizde ise siyasi partilerin yerel yönetim kavramını inceleme yöntemleri, Türk parti sistemini belirleyen politik ve sosyal bölünmelere bağlı olarak değişmektedir. Siyasi partiler çeşitli politikaları ifade ederken parti sisteminin oluşumunu şekillendiren politik ve sosyal ayrımları göz önünde bulundurmaktadır (Eren vd., 2012: 7).

Ülkemizde siyasi partilerin toplumun bazı problemlerinin çözümüne öncelik vererek ekonomik kalkınmada belli bir modeli benimseyerek bilhassa yerel seviyede toplumun sosyal problemlerine çözüm üretmeleri, bu bağlamda bütçelerini uygun bir şekilde yöneterek kullanmaları büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de 2019 yılında yapılan mahalli idareler genel seçimleri sonucunda çalışmada yer alan siyasi partiler Milliyetçi Hareket Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, İyi Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi'dir. Aşağıda bu siyasi partilere ve sosyal bütçe ile ilişkilerine yer verilecektir.

3.1. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve Sosyal Bütçe İlişkisi

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) tarihte Refah Partisi ve Fazilet Partisi isimleriyle siyaset yapmış, 14 Ağustos 2001'de bu partilerin kapatılmasının ardından Adalet ve Kalkınma Partisi kurulmuştur (Gökmen, 2019: 52). AK Parti 3 Kasım 2002'de yapılan seçimde birinci olmuş ve tek başına iktidara geçmeye hak kazanmıştır.

Ak Parti bireylerin refahını sağlayacak sosyal politikaları yerine getirme doğrultusunda çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler, işsizler ve yoksullara yönelik özel programlar hazırlamaktadır. Bununla beraber gelir dağılımında adaleti sağlamak adına kamuda mali disiplin oluşturulması,

bölgelerarası eşitsizliklerin giderilmesi, ekonomide istikrar ve güven ortamını bozan faaliyetlerin engellenmesi partinin hedefleri arasındadır. Anayasada bulunan sosyal devlet ilkesi bağlamında sosyal politikalara önem verdiğini, parti adındaki adalet kavramı ile sosyal adaleti ve adil gelir dağılımını sağlamayı amaçladığını öne sürmektedir (Yılmaz ve Güven, 2021: 76).

Ak Parti parti tüzüğünün 4.maddesinde temel amaçlar başlığında sosyal bütçeyle ilişkili amaçlar yer almaktadır. Bu amaçlar şöyledir (AKP Parti Tüzüğü, 2019: 24):

- Ekonomik büyümenin amaç ve kaynağı olarak insanı esas kabul eder. Hükümetin ekonomi içindeki görevini, düzenleyici ve gözetici işlevleriyle belirtir. İşsizliği ve gelir dağılımındaki bozukluğu ölkemizin en mühim sosyo-ekonomik problemi sayar. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı imkanlardan faydalanmak ve aynı zamanda getirdiği olumsuz durumlardan sakınmak için gerekli yapısal dönüşümlerin yerine getirilmesini korur.
- İnsanın, insanca hayat sürmesinin usulü olan sosyal devlet anlayışının yaşama geçirilmesinde ayrıcalıklı davranır.
- Tüm insanların bilhassa gençliğin; gelişmiş, yüksek refahlı, kalkınmış ve güven içerisinde her açıdan Türkiye sevdalısı olma ölküsüne bağlı, manevi değerlerle donanmış kişiler olmalarını vurgular. Bu sebeple her seviyede serbest, bilgi toplumu olma yönünde bilimsel veri ve araçlarla donatılmış eğitim, öğretim ve öğrenim kapsamını uygulamaya koymayı amaç edinir.

3.2. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Sosyal Bütçe İlişkisi

9 Eylül 1923 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde kurulan Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yasal siyasi partisi olarak tarihe geçmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi parti tüzüğünde sosyal bütçeyle ilişkili amaçlar 2.maddede yer almakta ve şöyle sıralanmaktadır (CHP Parti Tüzüğü, 2018: 10):

- Gelir dağılımında adaleti sağlamak, yoksulluk ve yoksunlukla mücadelede bulunmak, sürdürülebilir kalkınmayı elde etmek, insan onuruna yaraşır hayat şartlarını yerine getirmek, tam istihdam amacına erişmek,
- Toplum içinde sosyal adalet, dayanışma, iş birliği kavramlarını ilerletmek,
- Toplumsal yaşamın her sahasında cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmek, kadına şiddetin engellenmesini sağlamak,
- Gençlerin teknoloji, bilim ve kültür yeniliklerine açık; hür, demokratik ve eleştirel fikirlere sahip vatandaşlar olarak yetişmelerine özgü eğitim şartlarını oluşturmak,
- Çocukların sahip olduğu hakları gözetmek ve çocuk istismarını ve çocuklara yapılan her türlü şiddeti engellemek,
- Dezavantajlı gruplar ile engelli bireylerin haklarını gözetmek, toplumsal hayata katılmalarını sağlayacak tedbirleri almak.

Yukarıda yer alan maddeler dışında tüzüğün 30.maddesinde; ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel konularda ve bölge gereksinimleri üzerinde, karar organlarının politika yaratmasını kolaylaştırmak ve parti çalışmalarını geliştirmek üzere ilçelerde "İlçe Danışma Kurulu" ve illerde "İl Danışma Kurulu" toplanır ibaresi yer almaktadır.

3.3. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Sosyal Bütçe İlişkisi

9 Şubat 1969 tarihinde Alparslan Türkeş tarafından kurulan MHP'nin eski adı Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'dir. MHP yerel yönetimlerle ilgili yapılacak düzenlemelere, ülkenin birlik ve bütünlüğünün korunması çerçevesinde bakılması gerektiğini öne sürmektedir. Bu nedenle yerel yönetimlere verilecek yetkinin vatandaşa hizmet etme konusunda kolaylık sağlamaya yönelik olması durumunda destekleneceği ifade edilmektedir (Gökmen, 2019: 94).

Milliyetçi Hareket partisi parti tüzüğünde sosyal bütçe ile ilgili maddeler 2.maddede şu amaçlarla sıralanmıştır (MHP Parti Tüzüğü, 2009: 15-16):

- Adalet, hakkaniyet, özgürlük ve fırsat eşitliğini önemseyen, insani, ahlaki ve ulusal değerlerin öne çıktığı toplumsal ve siyasi düzenle kültürel iklimi kurmak.
- İnsan odaklı, meşruluğu milli irade olan, ilkeli, düzenli, doğru bir siyaset anlayışıyla adalet ve hakkaniyet esaslı bir yönetim anlayışını oluşturmak; toplumda huzur ve barışı sağlamak.
- Türk milletinin maddi ve manevi yönde ilerlemesindeki engelleri yok etmek; adaletli ve dengeli bölüşüm yöntemine dayanan bir gelir dağılımı yaratmak.

Ayrıca tüzükte sosyal adalet ve Türk toplumculuğu adı altında birey, aile ve toplum haklarını ve menfaatlerini beraber korumak ve denetlemenin sosyal devlet anlayışının gereği olduğu vurgulanmıştır. Bunun dışında hakkaniyetli ve merhametli sosyoekonomik düzenin kurulmasının sosyal adalet anlayışının esasını oluşturduğu belirtilmiştir (MHP Parti Tüzüğü, 2009: 19).

3.4. İyi Parti ve Sosyal Bütçe İlişkisi

25 Ekim 2017 tarihinde kurulan İyi Parti ilk kez 2018 yılında genel seçimlere katılmış ve millet ittifakı içerisinde yer alarak mecliste temsil imkanına sahip olmuştur. İyi Parti'nin hedefleri arasında sosyal adaletin esas alınması, özel sektörün özendirilmesi ve toplumda adil gelir dağılımını sağlayacak şekilde destek ve teşvikler yer almaktadır. Adil gelir dağılımının sağlanması amacıyla gelir adaletsizliğine yönelik sosyo-ekonomik kalkınma, kalkınma kurumlarının planlanması, makroekonomik model amaçları ve yatırım teşvik sisteminin yenilenmesi konuları vurgulanmaktadır (Yılmaz ve Güven, 2021: 77).

İyi Parti parti tüzüğünün 2 ve 17.maddelerinde sosyal bütçe ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır (İyi Parti Tüzüğü, 2019: 5-12):

- Milli geliri artırarak refah seviyesini yükseltmeyi, gelir dağılımındaki adaletsizliği yok ederek adil bölüşüm ve toplumda huzuru sağlamayı amaçlar.
- İktisadi değer ve kaynakları koruyarak bu değer ve kaynakların verimli biçimde değerlendirilmesini sağlar.
- İlçe başkanı; sorumlu olduğu ilçenin sosyal, yöresel ve ekonomik problemlerini araştırır, bu problemlerin çözümüne katkıda bulunur.

4. Türkiye'de Sosyal Bütçe Çalışmaları Literatür İncelemesi

Türkiye literatüründe sosyal bütçe ile ilişkili temel çalışmalarda seçilmiş belediyeler üzerinden farklı dönemlerde çeşitli analizler yapılarak değerlendirilmiş ve sonuçlandırılmıştır. Literatürde

esas olarak sosyal belediyeçilik kapsamında yürütölen faaliyetler ele alınarak çeşitli yönlerden ve farklı belediye örneklere üzerinde araştırılmıştır. İncelenen çalışmaların genelinde çeşitli belediyelerin faaliyet raporları ve performans programlarından yararlanılarak bütçe giderlerindeki sosyal harcama verileri esas alınmıştır.

İşgör (2020), Gülbeyen (2020), Koyuncu (2020), Mermer vd. (2016) ve Çakır (2016) çalışmalarında anket yöntemi uygulanarak sosyal belediyeçilik uygulamalarından faydalanan bireylerin memnuniyet düzeyleri ölçölmüştür. İşgör (2020), Zonguldak Belediyesinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini incelemiş ve vatandaşların yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gülbeyen (2020), Erzurum Büyükşehir Belediyesini ele alarak katılımcıların genel memnuniyet ortalamasının orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Koyuncu (2020), Karabük Belediyesinin merkez ilçesinde ikamet edenlere yönelik anket uygulayarak sosyal belediyeçilik hizmetlerindeki kalite algısını ölçmüş, bu algının orta düzeyde ve olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çakır (2016), Nazilli Belediyesini inceleyerek yapılan sosyal belediyeçilik hizmetlerinin %70'e yakın olan bölümünün sosyal belediyeçilik kapsamında olduğunu vurgulamıştır.

Gürbüz (2021), Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yıllar itibariyle inceleyerek gerçekteştiren faaliyetlerin artış eğiliminde olduğunu saptamıştır. Çakmak (2017) çalışmasında, Manisa Büyükşehir Belediyesinin bütçe uygulama sonuçlarını kurumsal bazda ele alarak sosyal harcamaların yıllar itibariyle artış gösterdiğini ve gereken önemin verildiğini ortaya koymuştur. Taşdelen (2017), Antalya Büyükşehir Belediyesinin stratejik planları, performans programları ve faaliyet raporlarını incelemiş ve genel olarak belediyenin %81 başarılı olduğu sonucuna varmıştır.

Öte yandan şahin (2020) çalışmasında, Bursa Büyükşehir Belediyesini doküman analizi yöntemiyle analiz etmiş ve sosyal belediyeçilik konusunda başarı düzeyinin net olarak tespit edilemediğini belirtmiştir. Balcılar ve Çınarlı (2020), Bornova Belediyesinin müdürlüklerinin müdürlere ile yaptığı mülakat sonucunda sosyal doku çalışmalarında eksiklik olduğu ve ihtiyaçların tam olarak tespit edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Duran (2019) çalışmasında, Çiftlikköy Belediyesini ele alarak araştırma sonucunda sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarında ciddi eksiklikler olduğunu saptamıştır. Tokgöz (2017), Tekirdağ Belediyesinin faaliyet raporlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda uygulanan sosyal yardım ve hizmetlerin dar kapsamlı olarak yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymuştur.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında Türkiye literatüründe belediyelerin sosyal harcamalarını siyasi kimlikleri ile birleştiren bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu açıdan yapılan çalışmanın diğer çalışmalardan farkı, sosyal bütçenin yerel düzeyde politik yönden ele alınması ve parti politikalarının etkilerinin ortaya konulmasıdır.

5. Sosyal Bütçe Uygulamaları Bağlamında Ege Bölgesi Seçili İlçe Belediyelerinin Politik Değerlendirmesi

Çalışmada Ege bölgesinin Aydın, Denizli, Muğla ve Manisa illerindeki 20 adet ilçe belediyesi ele alınmıştır. Aydın ilinde 17, Denizli ilinde 19, Muğla ilinde 13 ve Manisa ilinde 17 adet ilçe belediyesi bulunmaktadır. Çalışmanın veri toplama aşamasında veriler belediyelerin faaliyet raporları üzerinden alındığından dolayı bütün ilçe belediyeleri arasından faaliyet raporlarını kamuoyuna açıklayan ilçe belediyeleri seçilmiştir. Bu ilçe belediyeleri Efeler, Nazilli, Kuşadası,

Söke, Didim, Pamukkale, Merkezefendi, Çivril, Acıpayam, Bodrum, Fethiye, Milas, Marmaris, Ortaca, Yunusemre, Akhisar, Turgutlu, Şehzadeler, Salihli ve Alaşehir belediyeleridir. Bu belediyelerin farklı siyasi özellikleri hesaba katılarak ve sosyal belediyeçilik uygulamalarından faydalanılarak sosyal harcamaları incelenmiş, siyasi kimlikleri ile ilişkilendirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda seçili ilçe belediyelerinin 2019-2021 yıllarına göre nüfusları ve bu belediyelerin bağlı oldukları siyasi partiler yer almaktadır. Çalışmada Ege bölgesinde yer alan Aydın ilinde Efeler, Kuşadası, Nazilli, Söke ve Didim ilçe belediyeleri seçilmiştir. Bu belediyelerden Efeler, Kuşadası, Söke ve Didim ilçeleri CHP'ye bağlı, Nazilli ilçesi ise İyi Parti'ye bağlıdır. Denizli ilinde seçilen ilçe belediyeleri Çivril, Pamukkale, Acıpayam ve Merkezefendi belediyeleridir. Bu belediyelerden Pamukkale, Çivril ve Acıpayam belediyeleri AKP'ye bağlı, Merkezefendi belediyesi ise CHP'ye bağlıdır. Muğla ilinde seçilen ilçe belediyeleri Marmaris, Bodrum, Ortaca, Milas ve Fethiye belediyeleridir. Bu belediyelerden Bodrum, Fethiye, Milas ve Marmaris belediyeleri CHP'ye bağlı, Ortaca belediyesi MHP'ye bağlıdır. Manisa ilinde seçilen belediyeler ise Şehzadeler, Yunusemre, Turgutlu, Salihli, Alaşehir ve Akhisar belediyeleridir. Bu belediyelerden Akhisar, Turgutlu ve Alaşehir belediyeleri CHP'ye bağlı, Yunusemre ile Şehzadeler belediyesi AKP'ye bağlı ve Salihli belediyesi MHP'ye bağlıdır.

Tablo 1: Ege Bölgesi Seçilmiş İlçe Belediyeleri Demografik Özellikleri

BELEDİYELER	NÜFUS			SİYASİ PARTİ
	2019	2020	2021	
EFELER	293.816	292.716	300.225	CHP
KUŞADASI	116.966	121.493	125.812	CHP
SÖKE	121.481	121.940	122.708	CHP
DİDİM	86.688	90.427	93.876	CHP
MERKEZEFENDİ	311.177	321.546	329.451	CHP
BODRUM	175.435	181.541	187.284	CHP
FETHİYE	162.686	167.114	170.379	CHP
MİLAS	141.107	143.254	145.275	CHP
MARMARİS	94.749	95.851	95.849	CHP
AKHİSAR	173.026	174.850	176.000	CHP
TURGUTLU	166.418	169.882	172.413	CHP
ALAŞEHİR	104.622	105.145	105.380	CHP
PAMUKKALE	346.625	342.608	347.621	AKP
ÇİVRİL	60.333	60.345	60.362	AKP
ACIPAYAM	55.351	55.359	55.141	AKP
YUNUSEMRE	246.440	251.905	257.993	AKP
ŞEHZADELER	171.138	168.110	167.661	AKP
ORTACA	50.027	51.737	52.929	MHP
SALİHLİ	162.787	164.371	164.710	MHP
NAZİLLİ	159.544	160.877	160.581	İYİ PARTİ

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Çalışmada nicel araştırma yöntemi olarak ikincil veriler seçilmiştir. Veriler analiz edilirken paket programı olarak excel programı kullanılmıştır. İncelenen 20 adet ilçe belediyesinin 2019-2021 yılları arası faaliyet raporlarından yararlanılarak ilçe belediyelerinin yaptıkları sosyal harcamalar değerlendirilmiş daha sonra belediyelerin siyasi kimlikleri ile ilişkilendirilerek durum değerlendirilmesi yapılmıştır. Sosyal bütçe kapsamında ilgili belediyelerin bütçe giderlerinin fonksiyonel, ekonomik ve kurumsal sınıflandırma bazında bütçe uygulama sonuçları ele alınmıştır. Belediyelerin siyasi kimlikleri açısından ise Cumhuriyet Halk Partisi, İyi Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Ak Parti alışma kapsamına dahil edilmiştir.

5.1.2019-2021 Yılları Arası Sosyal Bütçe Harcamalarının Parti Gruplarına Göre Ayrıştırılmasına Ait Bulgular

Türkiye’de 31 Mart 2019 yerel seçimleri sonucunda çalışmanın kapsamına dahil edilen ilçe belediyelerinden yedi adet belediyede (Nazilli, Merkezefendi, Ortaca, Akhisar, Turgutlu, şezadeler, Alaşehir) parti değişikliği olmuştur. Bu sebeple belediyelerin sosyal bütçe uygulamaları 2019-2021 yılları arası veriler dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıda yer alan tablolarda ilçe belediyelerinin CHP, AKP, MHP ve İyi Parti gruplarına göre ayrıştırılıp fonksiyonel, ekonomik ve kurumsal sınıflandırma düzeylerinde 2019-2021 yılları arası bütçe harcama rakamlarına ve bu rakamların toplam bütçe içerisindeki oranlarına yer verilmektedir.

5.1.1. Cumhuriyet Halk Partisi Belediyeleri ve Sosyal Bütçe Harcamaları

Çalışmada seçilen ilçe belediyelerinden CHP’de yer alan belediyeler Söke, Kuşadası, Efeler, Didim, Marmaris, Fethiye, Milas, Merkezefendi, Bodrum, Alaşehir, Turgutlu ve Akhisar belediyeleridir. Aşağıda yer alan Tablo 2’de CHP belediyelerinin 2019-2021 yılları sosyal bütçe harcamalarının toplam bütçeleri içerisindeki oranları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde CHP belediyelerinin fonksiyonel anlamda en fazla dinlenme, kültür ve din hizmetlerine harcama yapıldığı, ekonomik anlamda hane halkına yapılan transferler içerisinde en çok sosyal amaçlı transferlere pay ayrıldığı, Kurumsal bazda ise Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’nün harcamalarının ön planda olduğu görölmektedir.

Tablo 2: Cumhuriyet Halk Partisi Belediyelerinin Sosyal Bütçe Harcama Oranları (2019-2021)

		Ortalama Bütçe İçerisindeki Payı(%)												Ortalama Oran
		Efeler	Kuşadası	Söke	Didim	Merkezefendi	Bodrum	Fethiye	Milas	Marmaris	Akhisar	Turgutlu	Alaşehir	
FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA	Sağlık Hizmetleri	6.01%	1.17%	1.42%	-	-	4.64%	0.22%	2.35%	0.68%	0.37%	-	-	2.10%
	Dinlenme, Kültür ve Din Hiz.	6.78%	4.81%	1.66%	5.11%	-	-	5.68%	5.89%	0.18%	4.73%	2.19%	-	4.11%
	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	0.00%	2.32%	0.03%	-	-	-	0.01%	1.47%	0.68%	1.27%	4.60%	-	1.29%
EKONOMİK SINIFLANDIRMA	Burslar ve Harçlıklar	0.00%	0.12%	-	0.00%	0.00%	0.07%	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	-	0.02%
	Eğitim Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%	-	0.00%	1.47%	0.00%	0.06%	-	0.00%	0.06%	0.03%	-	0.18%
	Sağlık Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	-	0.00%	0.05%	0.00%	-	0.00%
	Yiyecek Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.50%	-	0.00%	0.13%	0.00%	-	0.07%
	Barınma Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	-	0.00%	0.18%	0.00%	-	0.02%
	Sosyal Amaçlı Transferler	0.15%	0.33%	-	0.10%	0.94%	0.59%	0.05%	0.07%	0.49%	0.39%	0.68%	-	0.37%
	Hanehalkına Yapılan Tran.	0.25%	0.47%	0.48%	0.46%	2.42%	0.67%	0.62%	0.21%	0.50%	0.82%	0.72%	0.10%	0.64%
KURUMSAL SINIFLANDIRMA	Sağlık İşleri Müd.	2.69%	1.20%	1.42%	-	-	-	-	2.18%	-	0.37%	-	-	1.57%
	Sosyal Yardım İşleri Müd.	-	2.32%	0.03%	-	3.12%	-	-	1.43%	-	1.27%	-	-	1.63%
	Kültür ve Sosyal İşler Müd.	6.78%	4.81%	1.66%	-	5.70%	1.62%	-	1.43%	-	0.19%	4.13%	3.46%	3.30%
	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müd.	-	-	-	-	2.84%	-	-	-	-	0.81%	-	-	1.82%

Kaynak: İlçe belediyelerinin faaliyet raporlarından ve belediyelerin mali hizmetler birimleri ile elde edilen yazışmalardan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
 (-): veri yok

5.1.2. AK Parti Belediyeleri ve Sosyal Bütçe Harcamaları

Tablo 3: Ak Parti Belediyelerinin Sosyal Bütçe Harcama Oranları (2019-2021)

Bütçe İçerisindeki Ortalama Payı (%)							Oran Ortalaması
		Pamukkale	Çivril	Acıpayam	Yunusemre	Şehzadeler	
FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA	Sağlık Hizmetleri	0.93%	-	-	-	-	0.93%
	Dinlenme, Din ve Kültür Hizmetleri	1.31%	-	-	-	-	1.31%
	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	1.64%	-	-	-	-	1.64%
EKONOMİK SINIFLANDIRMA	Burslar ve Harçlıklar	0.60%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.15%
	Eğitim Amaçlı Transferler	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
	Sağlık Amaçlı Transferler	0.00%	-	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
	Yiyecek Amaçlı Transferler	0.00%	0.17%	0.00%	0.39%	0.12%	0.13%
	Barınma Amaçlı Transferler	0.00%	-	0.00%	0.01%	0.03%	0.01%
	Sosyal Amaçlı Transferler	0.01%	-	0.06%	0.00%	0.57%	0.16%
	Hanehalkına Yapılan Transferler	0.91%	0.51%	0.06%	0.41%	0.72%	0.52%
KURUMSAL SINIFLANDIRMA	Sağlık İşleri Müdürlüğü	0.93%	-	26.87%	-	-	13.09%
	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	1.64%	-	-	0.73%	0.72%	1.03%
	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	1.03%	2.31%	-	2.03%	1.17%	1.63%
	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	-	-	-	0.79%	-	0.79%

Kaynak: İlçe belediyelerinin faaliyet raporlarından ve belediyelerin mali hizmetler birimleri ile elde edilen yazışmalardan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

(-): veri yok

Çalışmada seçilen ilçe belediyelerinden Ak Parti içerisinde yer alan belediyeler Pamukkale, Çivril, Acıpayam, Yunusemre ve Şehzadeler belediyeleridir. Yukarıdaki Tablo 2’de Ak Parti belediyelerinin 2019-2021 yılları arası sosyal bütçe harcamalarının toplam bütçe içindeki oranları bulunmaktadır. Tabloya bakıldığında Ak Parti’li belediyelerin fonksiyonel sınıflandırma düzeyinde en çok sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri, ekonomik sınıflandırma düzeyinde hanehalkına yapılan transferler içerisinde en fazla sosyal amaçlı transferler, kurumsal sınıflandırma düzeyinde ise en fazla Sağlık İşleri Müdürlüğü’nün harcamaları ön plana çıkmıştır.

5.1.3. Milliyetçi Hareket Partisi Belediyeleri ve Sosyal Bütçe Harcamaları

Çalışmada seçilen ilçe belediyelerinden Milliyetçi Hareket Partisi içinde yer alan belediyeler Ortaca ve Salihli Belediyeleridir. Buna göre aşağıdaki tabloda Ortaca ve Salihli belediyelerinin sosyal bütçe harcama oranlarına yer verilecektir.

Tablo 4: Milliyetçi Hareket Partisi Belediyelerinin Sosyal Bütçe Harcama Oranları (2019-2021)

Bütçe İçerisindeki Ortalama Payı(%)		Ortaca	Salihli	Oran Ortalaması
FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA	Sağlık Hizmetleri	-	-	-
	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	2.21%	-	1.10%
	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	-	-	-
EKONOMİK SINIFLANDIRMA	Burslar ve Harçlıklar	-	0.00%	0.00%
	Eğitim Amaçlı Transferler	-	0.00%	0.00%
	Sağlık Amaçlı Transferler	-	0.00%	0.00%
	Yiyecek Amaçlı Transferler	-	0.40%	0.40%
	Barınma Amaçlı Transferler	-	0.02%	0.02%
	Sosyal Amaçlı Transferler	-	0.18%	0.18%
	Hanehalkına Yapılan Transferler	0.49%	0.62%	0.55%
KURUMSAL SINIFLANDIRMA	Sağlık İşleri Müdürlüğü	-	3.63%	3.63%
	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	-	2.88%	2.88%
	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2.21%	0.68%	1.44%
	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	-	4.55%	4.55%

Kaynak: İlçe belediyelerinin faaliyet raporlarından ve belediyelerin mali hizmetler birimleri ile elde edilen yazışmalardan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

(-): veri yok

Yukarıdaki Tablo 3’te Milliyetçi Hareket Partisi belediyelerinin 2019-2021 yılları arası sosyal bütçe harcamalarının toplam bütçe içindeki oranlarına yer verilmiştir. Milliyetçi Hareket Partisi belediyeleri fonksiyonel sınıflandırmada en fazla dinlenme, kültür ve din hizmetlerine, ekonomik düzeyde hanehalkına yapılan transferler içinde yiyecek amaçlı transferlere, kurumsal bazda ise

Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü'nün harcamalarına ağırlık vermiştir. MHP belediyelerinin toplam bütçe içerisinde sosyal bütçeye ayırdıkları payların düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir.

5.1.4. İyi Parti Belediyeleri ve Sosyal Bütçe Harcamaları

Çalışmada seçilen ilçe belediyeleri arasından İyi Parti içerisinde yer alan belediye Nazilli belediyesidir. Aşağıdaki Tablo 4'te İyi Parti belediyesinin 2019-2021 yılları arası sosyal bütçe harcamalarının toplam bütçe içindeki oranlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde fonksiyonel seviyede dinlenme, kültür ve din hizmetlerine daha çok harcama yapılmış, hanehalkına yapılan transferler içinde yalnızca sosyal amaçlı transferlere pay ayrılmış ve diğer kalemlerde harcama yapılmamıştır. Kurumsal sınıflandırma harcamalarına bakıldığında ise Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün harcamalarının ön planda olduğu görülmektedir.

Tablo 5: İyi Partili Belediyelerinin Sosyal Bütçe Harcama Oranları (2019-2021)

Bütçe İçerisindeki Ortalama Payı(%)			
Nazilli			Oran Ortalaması
FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA	Sağlık Hizmetleri	1.92%	1.92%
	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	6.87%	6.87%
	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	-	-
EKONOMİK SINIFLANDIRMA	Burslar ve Harçlıklar	0.00%	0.00%
	Eğitim Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%
	Sağlık Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%
	Yiyecek Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%
	Barınma Amaçlı Transferler	0.00%	0.00%
	Sosyal Amaçlı Transferler	0.26%	0.26%
	Hanehalkına Yapılan Transferler	0.26%	0.26%
KURUMSAL SINIFLANDIRMA	Sağlık İşleri Müdürlüğü	3.32%	3.32%
	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	-	-
	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	9.91%	9.91%
	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	1.10%	1.10%

Kaynak: İlçe belediyelerinin faaliyet raporlarından ve belediyelerin mali hizmetler birimleri ile elde edilen yazışmalardan yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

(-): veri yok

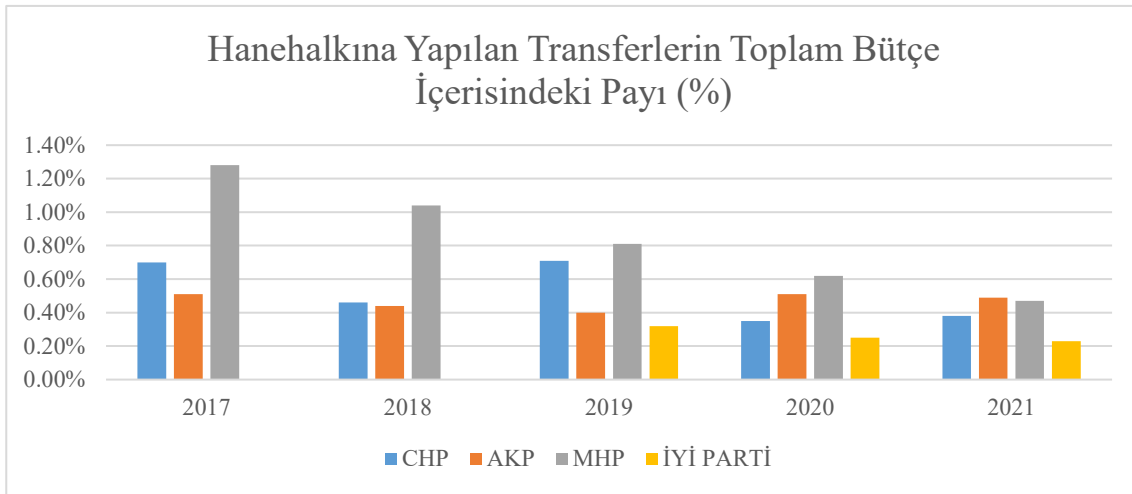
Tablolardan yola çıkarak ilçe belediyelerinin sosyal bütçe harcamaları bakımından hangi siyasi partinin sosyal bütçeyi ne ölçüde benimsediği ortaya konmaya çalışılmıştır. Genel olarak sosyal bütçe harcama kalemleri arasında en önemli görülenler fonksiyonel sınıflandırma düzeyinde; sağlık hizmetleri, dinlenme, kültür ve din hizmetleri, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri;

ekonomik sınıflandırma düzeyinde sosyal amaçlı transferler ile hanehalkına yapılan transferler; kurumsal sınıflandırma bazında ise Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü sayılmaktadır. Bu harcama kalemlerinde en yüksek orana sahip partilere bakıldığında sonuçlar şöyle sıralanmaktadır:

- Sağlık hizmetleri: CHP (%2,10)
- Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri: İyi Parti (%6,87)
- Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri: AKP (1,64)
- Sosyal Amaçlı Transferler: CHP (%0,37)
- Hanehalkına Yapılan Transferler: CHP (%0,64)
- Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü: MHP (%2,88)
- Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü: İyi Parti (%9,91)

Sosyal bütçenin izlenebilmesi açısından en mühim olan harcama kalemi bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmasında yer alan 05-04 kodlu hane halkına yapılan transferlerdir. Hane halkına yapılan transferler başlığı altında burslar ve harçlıklar, eğitim amaçlı transferler, sağlık amaçlı transferler, yiyecek amaçlı transferler, barınma amaçlı transferler ve sosyal amaçlı transferler sosyal bütçe kapsamına dahil edilen harcama kalemleridir. Aşağıda yer alan grafikte çalışmadaki ilçe belediyelerinin hane halkına yapılan transfer harcamaları siyasi parti gruplarına göre karşılaştırılmıştır.

Grafik 1: Hanehalkına Yapılan Transfer Harcamalarının Toplam Bütçe İçerisindeki Ortalama Paylarının Parti Gruplarına Göre Karşılaştırılması (2017-2021)

Kaynak: Faaliyet raporlarından yararlanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Yukarıda yer alan grafikte Ak Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve İyi Parti belediyelerinin bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmasında yer alan hanehalkına yapılan transfer harcamalarının yıllara göre toplam bütçe içerisindeki ortalama paylarına yer verilmiştir. Grafikte yer alan partilerde oranların çok düşük düzeylerde olduğu özellikle 2021 yılında genel ortalamanın en düşük seviyede kaldığı dikkat çekmektedir. Öte yandan MHP ile İyi Parti’li (2019 yılı öncesinde İyi Parti’ye ait ilçe belediyesi olmadığı için 2017-2018 yılları verileri yer almamaktadır.) belediyelerde transfer harcamalarına ayrılan payda yıllara göre azalma, CHP ile

AKP'li belediyelerde ise yıllara göre istikrarsızlık grlmektedir. Hanehalkına yapılan transfer harcamaları payına genel olarak bakıldığında en yüksek düzeyde olan parti MHP, en düşük seviyede olan parti ise İyi Parti olmuştur.

Sonuç

Toplumdaki dezavantajlı konumda olan bireyler adına genişletilen ve sosyal devletin yansımaları olarak oluşan sosyal politikalar, günümüzde hem merkezi yönetim hem yerel yönetimler tarafından birlikte yürütülmekte olup merkezi yönetimin uyguladığı politikaların yerele yansımalarıyla yerel sosyal politikalar meydana gelmiştir. Yerel yönetimlerin sosyal politikaları uygulamaları bakımından halka en yakın birim olan belediyelere sosyal politika alanında etkin roller verilmesiyle beraber sosyal belediyeçilik kavramı oluşmuştur. Böylece belediyeler sosyal belediyeçilik adı altında toplumun ihtiyaçları doğrultusunda politikalar üretip geliştirmek, mahalli düzeyde dezavantajlı gruplara yardım etmek, ihtiyaç sahibi bireylere maddi açıdan destek olmak gibi hizmet ve faaliyetleri yerine getirmektedirler. Belediyelerin sosyal yardım hizmetleri gerçekleştirmesi için yararlandıkları en önemli araç ise sosyal bütçedir. Sosyal bütçe olgusu son yıllarda giderek önemli hale gelerek bütçe sürecinde dezavantajlı grupların taleplerinin dikkate alınması ile toplumda adalet, barış, bütünleşme, gelişme gibi unsurları yerine getirme amacına devlet bütçesi içinde hizmet etmektedir. Sosyal bütçeyi uygulayan belediyelerde her dönem yaşanan parti değişikliği sebebiyle sosyal politikalar da değişiklik gösterebilmektedir. Sosyal politikaların getirdiği değişiklikle birlikte siyaset ile ekonomi kavramları bir araya gelerek politik ekonomi kavramını oluşturmakta ve böylece siyasi birimlerin ekonomi içindeki rolü belirlenmektedir.

Çalışmada ege bölgesi seçilmiş ilçe belediyelerinin faaliyet raporlarında bulunan bütçe giderlerinin fonksiyonel, ekonomik ve kurumsal sınıflandırma tablolarından sosyal bütçe ile ilgili harcama kalemleri değerlendirilerek belediyelerin siyasi kimlikleri ile karşılaştırılmıştır. Belediyelerin siyasi kimliklerine göre sosyal bütçe kapsamında CHP belediyeleri dinlenme, kültür ve din hizmetleri harcamalarına, AKP belediyeleri sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri harcamalarına, MHP belediyeleri dinlenme, kültür ve din hizmetleri harcamalarına, İyi Parti belediyeleri dinlenme, kültür ve din hizmetleri harcamalarına ağırlık vermişlerdir. Fonksiyonel sınıflandırma kapsamında ortalama olarak ön planda olan parti İyi Parti'dir. Ekonomik sınıflandırma kapsamında nde olan siyasi parti CHP'dir. Son olarak kurumsal sınıflandırma kapsamında önde gelen parti İyi Parti'dir. Harcamalar sosyal bütçe açısından değerlendirildiğinde genel olarak partiler arasından İyi parti politikalarının sosyal bütçeye daha fazla eğildiği sonucuna varılmıştır.

Siyasi partilerin sosyal politikaları gerçekleştirirken dikkat etmeleri gereken en önemli husus ihtiyaç sahibi olan sosyal grupların ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde kaynak sağlamak ve bu kaynakları verimli bir biçimde harcamaktır. Kaynakların ihtiyaa göre sağlanması ve verimli harcanması neticesinde halkın memnuniyeti sağlanacak ve sosyal adaletin yerine getirilmesi mümkün olacaktır. Çalışma sonucunda siyasi partilerin sosyal politikaları etkin bir Şekilde uygulamadığı ve kamuoyunu bilgilendirmede eksiklik yaşandığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda partilerin sosyal politikalarını gözden geçirmeleri ve genel bütçeden sosyal harcamalara daha fazla pay ayırmaları gerektiği söylenbilir.

Sonuç olarak, sosyal belediyecilik anlayışı gereği sosyal yardım ve hizmetlerin kaynak ihtiyacının karşılandığını görememek sosyal bütçenin takip edilmesini güçleştirmektedir. Sosyal politikaları uygulayan siyasi partilerin bu politikalar neticesinde vatandaşlara sağladıkları hizmet düzeyleri çok düşük seviyelerde kalarak yeterli görülmemiştir. Ayrıca belediyelerin faaliyet raporlarında sosyal bütçe harcama kalemlerinden birçoğuna ait verilere yer vermemesi harcamaların net olarak takip edilememesine neden olmaktadır. Ülkemizde şeffaflaşma hareketinin her alanda amaç edinildiği göz önüne alınarak istatistiksel verilerin ve bilgi paylaşımının ilgili birimlere aktarılması önemlidir. Yerel yönetimlerin mali istatistiklerine ulaşmak amacıyla merkezi yönetim Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün toplu verileri yayınlamasına karşın ilçe belediyeleri temelinde veriler yayınlanmamaktadır.

Kaynakça

- Adalet ve Kalkınma Partisi Parti Tüzüğü. (2019). <https://www.akparti.org.tr/media/277004/cep-boy-tu-zu-k-2019.pdf> (E.T. 28.10.2023).
- Aksakal, M. (2019). Arap Ayaklanmaları Sürecinin Politik Ekonomisi: Küresel Enerji Güvenliği Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Altan, M. (2013). Uluslararası Ekonomi Politik. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Arđın, E. (2019). Siyasi Partilerin 2019 Yerel Seçimlerinde Web Sitesi Kullanımı ve Karşılaştırılmalı Analizi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22 (2), 397-404.
- Ateş, D., Gökmen, G.S. (2013). Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları. Sosyal Bilimler Dergisi, 15(1), 45-71.
- Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, 1(1), 173-192.
- Balcılar, A. Çınarlı, S. (2020). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Bornova Belediyesi Örneği. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 21(2), 122-156.
- Bayraktar, B. (2013). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaya Bakış Açısı “Sosyal Belediyecilik” (Nilüfer ve Yıldırım Belediyesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Cichon, M., Hagemer K., Scholz, W. (2000). Social Budgeting. <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action?id=8022> (E.T. 21.10.2023).
- Cumhuriyet Halk Partisi Parti Tüzüğü. (2018). https://content.chp.org.tr/file/chp_tuzuk_10_03_2018.pdf (E.T. 28.10.2023).
- Çakmak, M.D. (2017). Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçe: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Çakır, R.Y. (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Nazilli Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çıplak, B. (2015). Belediyelerde Sosyal Bütçe Anlayışı Açısından Çanakkale Belediyesinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal Belediyecilik ve Sorunları. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 223-247.
- Deles, P., Mendoza, R. U., Vergara, G. (2009). Social Budgeting Initiatives and Innovations: Insights Using a Public Finance Lens. ANSA-EAP, Fordham University and UNICEF Working Paper.
- Duran, İ. (2019). Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri: Çiftlikköy Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Eren, V., Bulut, Y., Tanıyıcı, Ş. (2012). Türkiye’de Siyasi Partilerin Yerel Özerkliğe Bakış. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(19), 1-14.
- Gamble, A. (1995). The New Political Economy. Political Studies, 43(3). 516-530.
- Gökçe, A. F. (2013). Siyasi Partilerde Parti İçi Demokrasi ve Disiplin Algısı: Türkiye. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), 5(9), 65-79.

- Gökmen, K. (2019). Türkiye’de Siyasi Partilerin Yerelleşme Politikaları. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülbeyen, Z. (2020). Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Erzurum Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güler, F. (2012). Türkiye’de Siyasi Partilerin Mali Denetiminin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gürbüz, B. (2021). Belediyelerde Sosyal Bütçe Uygulamaları: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Şırnak.
- Gürcüoğlu, S. (2020). Türkiye’de Siyasi Partilerin Yerel Katılım Politikaları. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(4), 1046-1066.
- Gürel, E. (2020). Türkiye’de Siyasi Partilerin Milletvekili Adaylarını Belirleme Yöntemleri ve Parti İçi Demokrasi İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hagamejer, K., & Scholz, W. (2021). Social Budgeting. <https://www.elgaronline.com/downloadpdf/edcoll/9781839109102/9781839109102.00044.x.ml> (E.T. 21.12.2021). Hove, F., Moutloatse, D., Powell, M. (2011). Developing a Social Budget for South Africa. 1-17. <http://old.iariw.org/papers/2011/powellpaper.pdf> (E.T. 25.10.2023).
- İşgör, K. (2020). Sosyal Belediyecilik: Zonguldak Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- İyi Parti Tüzüğü. (2019). <https://iyipartikadikoy.org/wp-content/uploads/2021/04/iyipartituzuk20191004.pdf> (E.T. 28.10.2023).
- Karadağ, Y., İpek Şahin, E.A. (2020). Seçilmiş Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Harcamaların Düzeyini Etkileyen Faktörler Bağlamında Değerlendirmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 11(26), 182-202.
- Karakoç, R. (2018). Türkiye’de Siyasi Partilerin Mali Denetimi. Sayıştay Dergisi, (109), 79-102.
- Koç, A. (2018). Hükümet Sistemlerinin Politik Ekonomi Üzerindeki Etkileri: OECD ve G20 Ülkeleri Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, N., Ökmen, M. (2015). Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinde Seçilmiş Belediyelerin Sosyal Bütçelerinin Değerlendirilmesi. Maliye Dergisi, 0(168), 69-84.
- Koç, Ö.E. (2019). Sosyal Devlet ve Sosyal Bütçe Perspektifinden Türkiye’de Sosyal Harcamalar. https://www.researchgate.net/profile/OezguerKoc/publication/337630339_SOSYAL_D EVLET_VE_SOSYAL_BUTCE_PERSPEKTIFINDEN_TURKIYE'DE_SOSYAL_HA RCAMA LAR/links/5de10d9c92851c83645245a8/SOSYAL-DEVLET-VE-SOSYAL-BUeTCE-PERSPEKTIFINDEN-TUeRKIYEDE-SOSYAL-HARCAMALAR.pdf (E.T. 23.10.2023).
- Koyuncu, İ. (2020). Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Çerçevesinde Karabük İlinin Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- MARKA (2011), Dilovası’nda Sosyal Doku Araştırma Sonuç Raporu, T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI, MARKA Yayınları Serisi, Eylül 2011. <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/dilovas-c4-b1-nda-sosyal-doku-ara-c5-9ft-c4-b1rmas-c4-b1-sonu-c3-a7-raporu-dfd-2011.pdf> (E.T: 28.10.2023)

- Mermer, B., Şataf, C., Negiz, N. (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(4), 1299-1322.
- Milliyetçi Hareket Partisi Parti Tüzüğü. (2009). https://www.mhp.org.tr/usr_img/_mhp2007/kitaplar/mhp_parti_tuzugu_2009_opt.pdf (E.T. 28.10.2023).
- Onar, A. (2020). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Lüleburgaz Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Onur, S. (2004). Literatürde Ekonomi-Politika İlişkisi. ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 6 (1), 1-7.
- Ökmen, M. (2005). Küresel Sistem, Demokratikleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Yerel Demokrasi. Küreselleşme ve Yerelleşme, 21-66.
- Özcan, G. (2014). Sosyal Bütçe Teorik Yapısı ve Türkiye’de Anayasal Temelleri. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 21(2). 100-108.
- Özcan, G. (2016). Sosyal Bütçe Anlayışı ve Gelir Dağılımını Sağlamadaki Rolü: Türkiye Analizi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özdemir, Z. (2016). Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, F., Özkan, T. (2020). Türkiye’de Ulusal Kimlik İnşası ve Siyasi Parti Kimlikleri. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(38), 525-563.
- Öztürk, H., Gül, H. (2012). Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif Mi?. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, 205-220.
- Sezgin, Ş. (2005). Politika ve Ekonomi İlişkisi: Türkiye’de Politik Konjonktürel Dalgalanmalar ve Ekonomik Oy Verme. Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şataf, C., Taşdelen, S. (2019). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Çerçevesinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 11(1), 1-23.
- Şataf, C., Toprak, D. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 1(1), 11-24.
- Şahin, H. (2020). Sosyal Belediyecilik Anlayışının Benimsenmesi: Bursa Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Şeker, M. (2011). Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Rehberi. Tesev Yayınları, İstanbul. https://www.tesev.org.tr/wpcontent/uploads/rapor_Yerel_Yonetimlerde_Sosyal_Butceyi_Izleme_Raporu.pdf (E.T. 21.10.2023).
- Tan, M., Çiçek, Y., Koçar, H. (2015). Siyasi Partiler ve Türkiye’de Parti İçi Demokrasi Sorununa İlişkin Çözüm Önerileri. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(2), 347-366.
- Taşdelen, S. (2017). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Tokgöz, F. (2017). Sosyal Belediyecilik: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

Yılmaz, H., Güven, M. E. (2021). Türkiye’de Gelir Dağılımındaki Adaletsizliğe Yönelik Siyasi Partilerin Yaklaşımları. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(0), 67-81.

Yılmaz, T.S. (2022). Sosyal Bütçeleme Anlayışı: Türkiye Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2820.pdf> (E.T. 27.10.2023).